

Taberkøer & tremmekalve

Af Peter Møllerup

De moderne, intensive driftsformer i landbruget er i høj grad også indført i kvægbruget. Tidligere har man fokuseret på æglæggende høner (burhøns), slagtekyllinger og hold af svin (søer og slagtesvin), men de seneste år er der opstået meget store og synlige problemer for både malkekøer og kalve. Avlsarbejde med ensidigt fokus på mælkeydelse, forøgelse af besætningernes størrelse, indførelse af malkebotter, manglende græsning i sommerhalvåret og mindre tilsyn er nogle af de faktorer, som har været med til at skabe problemerne:

- Alt for mange malkekøer er udmalkede og udpinte med sygdom og skader
- 42.000 stykker voksent kvæg destrueres årligt (nødslagtning eller selvdød)
- 100.000 kalve dør årligt på grund af diarré og lungebetændelse
- 20.000 kalve aflives årligt straks efter fødslen
- 35.000 spædkalve sendes årligt til Holland som tremmekalve.

Taber-køer

- Dyrene er ofte totalt udmalkede. Det er således helt almindeligt at en dansk malkeko yder 40-45 kg mælk om dagen, og der er eksempler på ydelser helt op til 100 kg. - et resultat af det berømmede danske avlsarbejde, som her giver triste sidegevinster i form af yverbetændelse og mavesygdomme.
- Dyrene har elendigt bentøj med klovskafer og udskredet hofte som følge af den ensformige opstalding og det hårde betonunderlag kombineret med utilstrækkelig klovspleje.
- Dyrene har liggesår og huden er dækket af kager af møj.

Mange af dyrene burde have været aflivet i stalden, men landmanden tager chancen og sender dem til slagting. Herved får han penge for koen i stedet for at skulle betale for destruktion. Der burde være en bestemmelse, som sagde ingen afregning for en dårlig ko, og vurderingen på slagteriet skal foretages af en 100% neutral person, som hverken er i lommen på landmændene eller slagteriet.

Selv om det lyder voldsomt med 42.000 stykker kvæg til destruktion, burde tallet være meget højere, hvilket understreger, hvor sløjt det står til med dyrevelfærden i de danske kostalde.

Kalvens mange problemer

Sygdomsfrekvensen og dødeligheden blandt kalvene er alt for høj. 14% af samtlige kalve dør inden de er gået 4 uger, fordi kalvenes immunforsvar ikke er tilstrækkeligt udviklet (de tages fra koen med det samme eller efter et par dage, og mange kalve får ikke koens råmælk. Vi ved at social kontakt ko/kalv ville sænke dødelighed og sygdomsfrekvens betydeligt.

Mere end 100.000 danske kalve dør hvert år inden de er fyldt ½ år. Det svarer til hver sjette kalv der bliver født, og årsagen er, at de ikke får lov til at patte koen og derved ikke får den dyrebare råmælk, som styrker de små individers immunforsvar.

Fra naturens hånd har både mennesker og dyr fået evnen til at give mælk, når et lille afkom er født – eller kælvet. Så hvis koen skal give mælk, skal den først have en kalv. For landmanden er der flere penge i mælk end i kalv. Derfor bliver kalven for det meste taget fra koen inden for det første døgn. Dette er bestemt ikke godt for kalven. Dens modstandskraft forringes, også fordi den stresses, da den ikke kan udføre naturlig adfærd og i øvrigt få den yngelpleje, som giver tryk og ro.

Stort set har danske kalve et usselt liv eller slet ikke noget liv. Halvdelen af dem (tyrekalvene) er nemlig blevet et uønsket spildprodukt til mælkeproduktionen. En kviekalv er nogenlunde heldig, for den skal jo blive til ko og give mælk. En tyrekalv er ikke heldig, for hvad skal landmanden stille op med det lille myr? I gamle dage var der god økonomi i at opdrætte kalve i Danmark. Dansk kalvekød var en værdsat eksportvare, der specielt blev solgt til de sydeuropæiske lande. Også herhjemme var det ved de festlige lejligheder, at man slagtede fedekalven. Sådan er det ikke mere. Af forskellige årsager (lave priser på kalvekød, underlige EU-tilskud, den omtalte dødelighed, høje foderpriser osv.) kan det ikke betale sig at opdrætte kalve. Derfor kan man enten skyde dem for panden med en bolt pistol umiddelbart efter fødslen, eller man kan sælge dem til Holland, hvor de kan leve resten af livet som tremmekalve.

Af disse to muligheder er aflivningen den bedste for dyret, selv om et sådant spild af liv er drønende uetisk – også fordi koen faktisk har gået drægtig i 9 måneder. Det rædselsfulde liv som tremmekalv i Holland er ofte blevet beskrevet med gloser som mørke, trange båse, konstant diarré og blodmangel.

Tilbage er dog en lille heldig flok kalve, som får lov til at blive opdrættet på anstændig vis i Danmark. De går i løsdriftsstalder, spiser grovfoder og har masser af halm. De har adgang til det fri og er aldrig syge. Når de er gamle nok til at blive slagtet, bliver de kørt til det nærmeste danske slagteri. Disse kalve danner grundlaget for det, der hedder "Dansk Kalv", og jo flere forbrugere der efterspørger denne vare, jo højere pris til landmanden og dermed større incitament til at give kalven et anstændigt liv. Tænk om alle danske tyrekalve en dag kunne sælges som "Dansk kalv".

Det Dyreetiske Råd

Det Dyreetiske Råd har arbejdet 1½ år på en udtalelse om dansk kvægbrugs problemer. Rapporten bliver offentliggjort den 28. februar 2006, og der bliver tale om stærk læsning. Problemerne kan slet ikke løses gennem henstillinger til erhvervet, det bliver helt nødvendig med lovgivning om mange forhold – således er der slet ikke krav om mindste arealer for kvægs opholdsrum, som vi kender det fra svin, burhøns og slagtekyllinger.

Budskabet til forbrugerne

Takket være økonomisk støtte fra Herskinds fond vil Dyrenes Venner være i stand til at iværksætte en storstilet kampagne for at malkekøer og kalve skal kunne tilbydes et bedre liv. Kampagnens første del retter sig mod forbrugerne, Folk vil jo ofte gerne hjælpe dyrene, men hvordan kan de gøre det? Hvad er det man skal være opmærksom på? Hvilke produkter tilgodeser dyrenes velfærd, og hvor køber man disse produkter?

For at få svar på sådanne spørgsmål har vi lavet en lille brochure og en forbrugerguide med de allervigtigste oplysninger. "TÆNK – før du køber **oksekød, kalvekød og mælk**" fortæller om kvægbrugs problemer og giver nogle grundregler for det rigtige indkøb. Desværre er der ikke de helt store muligheder for at købe oksekød og kalvekød fra dyr, som har haft det godt, men der er trods alt nogle ting, som man skal huske på:

- 1) Gå efter det røde, statskontrollerede øko-mærke. Disse produkter stiller meget store krav til dyrevelfærd.
- 2) Køb dansk når det gælder kalvekød. Jo flere danske kalve som opdrættes, jo færre bliver aflivet lige efter fødslen eller sendt til Holland som tremmekalv.
- 3) Køb aldrig lyst eller hvidt kalvekød. Det stammer fra tremmekalve /sødmælkskalve, som har haft et grusomt liv. Vær også opmærksom på kalvekødens farve, når du spiser på restaurant.
- 4) Køb kød fra kødkvæg/ammekvæg. Både ko og kalv har haft et godt liv ude på marken. Men husk, at du ikke hjælper malkekoens kalve på denne måde.

Krav til bedre lovgivning

Anden del af kampagnen retter sig mod de danske politikere. Der skal lovgives med krav til langt bedre forhold til malkekøer og kalve.

Der skal lovgives om minimumskrav, når det gælder:

- Belægningsgrad/pladskrav
- Gruppestørrelser
- Overvågning
- Kælvningsbokse (antal, sygebokse)
- Sengebåse (størrelse, antal)
- Ædepladser (mindst en plads pr. ko)
- Kloveskæring
- Tilsyn på friland
- Dyr lægetilsyn mindst 2 gange årligt.
- Sygdomme skal ikke tolereres – f.eks. kan det kun tillades, at max. 5% af en besætning lider af yverbetændelse. Stress, klovsygdomme, liggesår mv. skal ikke tolereres. Sanktioner: Ingen afregning med slagteriet/ bøder

- Alle malkekøer skal på græs i sommerhalvåret
- Kalvedødelighed på mere end 5% kan ikke tolereres. Dyr lægen har pligt til at indberette. Sanktioner: Bøder / fratagelse af retten til kalveopdræt og evt. mælkeproduktion
- Hvis en landmand vil have mælkeproduktion, har han samtidig pligt til at sørge for, at koens kalv får et anstændigt liv. Totalt forbud mod spontan aflivning af kalv efter kælvning
- En kalv må tidligst afvænnnes 4 dage efter fødsel